

Ministerstwo
Klimatu i Środowiska

PRZYJACIELE KLIMATU

SCENARIUSZ LEKCJI
DLA KLASY IV

Sfinansowano ze środków
Narodowego Funduszu
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Temat: Przyjaciele klimatu

Grupa docelowa: uczniowie klas IV szkoły podstawowej

Odniesienie do podstawy programowej:

PRZYRODA

Cele kształcenia – wymagania ogólne

I. Wiedza	5. poznawanie przyrodniczych i antropogenicznych składników środowiska, rozumienie prostych zależności między tymi składnikami
II. Umiejętności i stosowanie wiedzy w praktyce	7. dostrzeganie zależności występujących między poszczególnymi składnikami środowiska przyrodniczego, jak również między składnikami środowiska a działalnością człowieka
III. Kształtowanie postaw – wychowanie	7. przyjmowanie postawy współodpowiedzialności za stan środowiska przyrodniczego przez: <ol style="list-style-type: none"> 1) właściwe zachowania w środowisku przyrodniczym; 2) współodpowiedzialność za stan najbliższej okolicy; 3) działania na rzecz środowiska lokalnego; 4) wrażliwość na piękno natury, a także ładu i estetyki zagospodarowania najbliższej okolicy; 5) świadome działania na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego i ochrony przyrody.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

Uczeń:

III. Pogoda, składniki pogody, obserwacje pogody	1) wymienia składniki pogody i podaje nazwy przyrządów służących do ich pomiaru (temperatura powietrza, zachmurzenie, opady i osady atmosferyczne, ciśnienie atmosferyczne, kierunek wiatru);
VII. Środowisko antropogeniczne i krajobraz najbliższej okolicy szkoły	1) wskazuje w terenie składniki środowiska antropogenicznego w najbliższej okolicy; 2) rozpoznaje w terenie i nazywa składniki środowiska antropogenicznego oraz określa ich funkcje; 3) określa zależności między składnikami środowiska przyrodniczego i antropogenicznego;

Cele zajęć:

Cel główny: podniesienie świadomości uczniów na temat przyczyn i konsekwencji zmian klimatu, a także możliwości podejmowania różnorodnych działań w celu jego ochrony.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- określa, jaka jest różnica pomiędzy pogodą a klimatem,
- definiuje pojęcia: zmiana klimatu, globalne ocieplenie, odnawialne źródła energii,
- wyjaśnia, jakie są przyczyny i konsekwencje zmian klimatu w ujęciu lokalnym, krajowym i globalnym,
- wyjaśnia, na czym polega efekt cieplarniany,
- wskazuje zachowania człowieka sprzyjające ochronie klimatu,
- rozróżnia źródła energii odnawialnej i nieodnawialnej,
- wymienia przykłady ekstremalnych zjawisk pogodowych,
- wymienia przykłady działań, które może sam podejmować w celu ochrony klimatu,
- określa skutki działań wspierających klimat,
- uzasadnia konieczność ochrony przyrody.

Czas zajęć: 90 minut (+15 minut przerwy)

Metody pracy:

- burza mózgów
- doświadczenie
- dyskusja
- opowiadanie
- gra memory

Formy pracy:

- praca indywidualna
- praca grupowa

Środki dydaktyczne:

- projektor, komputer (tablica multimedialna)
- dwa termometry
- pojemnik z tworzywa sztucznego
- prezentacja
- lampa
- zegarek
- wydrukowane karty pracy (załącznik 4,6,7)
- kolorowe obrazki (załącznik 1, 2)
- gra memory (załącznik 5)
- opowiadanie (załącznik 3)
- test (załącznik 8)
- dyplom (załącznik 9)
- kredki, nożyczki, czyste kartki

Plan toku lekcji:

Tok lekcji	Zadania szczegółowe	Czas	Metody	Środki dydaktyczne	Uwagi
CZĘŚĆ ORGANIZACYJNA	<p>Nauczyciel prosi uczniów o wskazanie różnicy pomiędzy pogodą a klimatem. Prosi też uczniów o to, by opisali dzisiejszą pogodę (zwraca uwagę na wymianę poszczególnych składników pogody: temperatury, opadów, prędkości wiatru). Następnie pyta uczniów o to, jaką w Polsce przewidują pogodę na 4 lipca 2021, 11 października 2024, oraz 17 stycznia 2045, a także, czy wiedzą, jaka była w Polsce pogoda 13 lutego 1983, 23 maja 1918 oraz 11 listopada 1856 r. W ten sposób zwraca uwagę, że potrafimy określić w przybliżeniu pogodę w poszczególnych miesiącach (nie spodziewamy się np. w Polsce temperatury powyżej 20 stopni w lutym), ponieważ na podstawie wieloletnich obserwacji ustalono, jaki klimat panuje w naszym kraju. Prowadzący wyjaśnia uczniom, że atmosfera to powłoka otaczająca Ziemię, składająca się z mieszaniny gazów i aerozoli określanych jako powietrze. Z kolei aktualny stan atmosfery określany przez temperaturę powietrza, prędkość i kierunek wiatru, stopień zachmurzenia oraz opady deszczu lub śniegu to pogoda. Jest to stan niełatwy do przewidzenia w dłuższej perspektywie czasowej. Dzięki informacji o pogodzie wiemy, czy danego dnia należy zabrać ze sobą na spacer np. parasol, bo zapowiadane są opady deszczu. Z kolei klimat to opis warunków pogodowych i ich zmienności typowej dla danego obszaru, ustalony na podstawie analiz wieloletnich (zwykle trzydziestoletnich). Dzięki znajomości klimatu na danym obszarze możemy przypuszczać, jakie będą warunki pogodowe o danej porze roku, np. kiedy w Polsce może spaść śnieg: latem czy zimą? Nauczyciel zwraca uwagę, że coraz częściej zdarzają się zjawiska pogodowe, które nas zaskakują, np. trąby powietrzne, powodzie, gradobicia czy kilkutygodniowe susze.</p>	10 minut	<ul style="list-style-type: none"> • pogadanka • burza mózgów 	brak	brak

Plan toku lekcji:

Tok lekcji	Zadania szczegółowe	Czas	Metody	Środki dydaktyczne	Uwagi
	Ich przyczyną może być działalność człowieka. Podsumowując dyskusję, nauczyciel wskazuje, że na zajęciach będzie mówił o zmianach klimatu, ich wpływie na inne elementy środowiska oraz o możliwościach ograniczania negatywnych skutków zmian klimatu, a także o uczeniu się reagowania na nie.				
ROZWINIĘCIE	<p>Zmiany klimatu – zmiany stanu i właściwości klimatu, utrzymujące się przez dłuższy okres, zazwyczaj dekady bądź dłużej. Co jest przyczyną zmian klimatu? Prowadzący łączy uczniów w czteroosobowe grupy. Każdej z nich rozdaje grafiki, pokazujące przyczyny emisji gazów cieplarnianych (załącznik 1). Zadaniem każdej z grup jest wskazanie skutków, jakie wywołuje dane działanie. Po chwili uczniowie omawiają swoje pomysły, a nauczyciel opowiada o każdej z nich, posługując się prezentacją. Nauczyciel, zwraca uwagę, że wszystkie przyczyny zmian klimatu wiążą się z emisją (uwalnianiem) do powietrza zanieczyszczeń. Szczególnie szkodliwe są tzw. gazy cieplarniane. Prowadzący, posługując się prezentacją, wyjaśnia uczniom pojęcie „gazy cieplarniane” i wykonuje doświadczenie, w którym w nasłonecznionym miejscu (lub pod lampą) stawia obok siebie dwa termometry. Po upływie 5 minut jeden z nich dodatkowo przykrywa plastikowym pojemnikiem. Przez kolejnych 5 minut co minutę sprawdzana jest temperatura na obu termometrach. Termometr w pojemniku wskazuje dużo wyższą temperaturę, gdyż obecność pojemnika ogranicza oddawanie ciepła do otoczenia. Podobnie dzieje się w atmosferze, gdzie ciepło zatrzymywane jest na skutek obecności w niej gazów cieplarnianych. Nauczyciel pokazuje w prezentacji schemat efektu cieplarnianego. Uczniowie dowiadują się, że duży wpływ na przyspieszenie globalnego ocieplenia ma wysokie zapotrzebowanie na energię elektryczną</p>	50 minut	<ul style="list-style-type: none"> • pogadanka • burza mózgów • doświadczenie • gra 	<ul style="list-style-type: none"> • karta pracy • obrazki • prezentacja • dwa termometry • pojemnik z tworzywa sztucznego • zegarek • gra memory 	<p>W przypadku niemożliwości zrealizowania jakiegoś zadania w grupach, wszystkie zadania mogą być wykonywane przez uczniów indywidualnie.</p> <p>Załącznik 1 Przyczyny zmian klimatu</p> <p>Załącznik 2 Wykorzystywanie energii</p> <p>Załącznik 3 Historia z klimatem</p>

Plan toku lekcji:

Tok lekcji	Zadania szczegółowe	Czas	Metody	Środki dydaktyczne	Uwagi
CZĘŚĆ ORGANIZACYJNA	<p>i ciepłą, która jest w pierwszej kolejności pozyskiwana poprzez spalanie paliw kopalnych. Ponadto zwraca uwagę na emisję metanu z chowu zwierząt gospodarskich w rolnictwie, zanieczyszczenia pochodzące z przemysłu oraz transportu i emisję metanu ze składowisk odpadów.</p> <p>Nauczyciel podkreśla, że zużywamy coraz więcej energii i coraz bardziej jesteśmy od niej zależni. Następnie pokazuje uczniom 12 obrazków, na których znajdują się: liczydło – kalkulator, notes i długopis – komputer, teatr – telewizja, szczoteczka do zębów – szczoteczka elektryczna do zębów, samochód – pieszy (załącznik 2).</p> <p>Zadaniem uczniów jest wskazanie par, które służą do realizacji tych samych celów, ale do działania jednych potrzebna jest energia elektryczna, a do drugich nie. Celem tego jest uświadomienie uczniom, że obecnie korzystamy z większej liczby urządzeń, do których działania wymagana jest energia elektryczna. Nauczyciel uwypukla, że zużywamy coraz więcej energii, częściej niż kiedyś korzystamy z transportu (samochodowego, lotniczego itp.), wycinamy drzewa, następują zmiany w użytkowaniu gruntów rolnych i chowu zwierząt. Wszystko to ma wpływ na zmiany klimatu. Nauczyciel, aby pokazać wpływ zmian klimatu na nasze życie, prosi uczniów o przeczytanie krótkiej historii Natalii (załącznik 3) i udzielenie odpowiedzi na kilka pytań, np. jaki wpływ na zdrowie i nasze życie mają zmiany klimatu. Prowadzący zaznacza, że działania podejmowane w jednym miejscu świata mają wpływ na warunki pogodowe w innych lokalizacjach. Nauczyciel, korzystając z prezentacji, opowiada uczniom o skutkach zmian klimatu.</p> <p>Następnie prosi każdego z nich o uzupełnienie karty pracy (załącznik 4), na której trzeba wypisać konsekwencje zmian klimatu w ujęciu lokalnym, krajowym oraz globalnym. Po chwili uczniowie wraz z nauczycielem omawiają swoje spostrzeżenia. Co możemy zrobić, by ograniczyć zmiany klimatu? Wiele</p>				<p>Załącznik 4 Konsekwencje zmian klimatu</p> <p>Załącznik 5 Klimatyczne memory</p> <p>Załącznik 6 Odnawialne i nieodnawialne źródła energii</p>

Plan toku lekcji:

Tok lekcji	Zadania szczegółowe	Czas	Metody	Środki dydaktyczne	Uwagi
ROZWINIĘCIE	<p>zależy od decyzji podejmowanych w naszym codziennym życiu. Nauczyciel rozdaje uczniom gry. Zadaniem uczniów będzie zagranie w parach w grę memory (załącznik 5). Gra polega na dobieraniu par, w których jedna pokazuje pozytywne dla klimatu zachowanie (np. jazdę rowerem), a druga negatywne (np. jazdę starym, nieekologicznym samochodem, ogrzewanie mieszkań węglem). Po zakończonej rozgrywce dzieci w dwóch rzędach układają karty prezentujące sprzyjające i niesprzyjające ochronie klimatu zachowania oraz uzasadniają swój wybór.</p> <p>Nauczyciel omawia sposoby przeciwdziałania zmianom klimatu i wprowadza zagadnienia odnawialnych źródeł energii (prezentacja). Uczniowie otrzymują kartę pracy, na której zaznaczają odnawialne i nieodnawialne źródła energii (załącznik 6).</p>				
PODSUMOWANIE	<p>Nauczyciel podsumowuje zajęcia, zadając uczniom pytania: co to jest globalne ocieplenie?, jakie są przyczyny zmian klimatu?, co można zrobić, by przystosować się do zmian klimatu? Następnie prowadzący prosi uczniów, aby rozwiązali kartę pracy, w której zadaniem będzie zaznaczenie kolorem czerwonym przyczyn zmian klimatu, żółtym – ich skutków, a zielonym – sposobów na ograniczenie zmian klimatu i przystosowanie się do nich (załącznik 7).</p>	20 minut	<ul style="list-style-type: none"> • pogadanka 	<ul style="list-style-type: none"> • karta pracy 	Załącznik 7 Co zrobisz dla ochrony klimatu?
ZAKOŃCZENIE I EWALUACJA	<p>Na zakończenie uczniowie rozwiązują test, sprawdzający wiedzę zdobytą przez nich w ciągu zajęć (załącznik 9). Następnie nauczyciel omawia wyniki testu i wskazuje właściwe odpowiedzi, a na koniec każdy uczeń otrzymuje dyplom „Przyjaciela Klimatu” (załącznik 9).</p>	10 minut	<ul style="list-style-type: none"> • pogadanka 	<ul style="list-style-type: none"> • test ewaluacyjny • dyplom 	<p>Załącznik 8 Test: Czy jesteś przyjacielem klimatu?</p> <p>Załącznik 9 Dyplom</p>